

1570852

Едуард Крайніков

ГЕРОНТОПСИХОЛОГІЯ

Висвітлено проблеми геронтопсихології як складника геронтології. Досліджено біологічне старіння як основу психічних змін, соціально-демографічні аспекти вікових змін психіки, вплив старіння на психіку та психопатології літнього віку. Розглянуто чинники довголіття та способи підтримування фізичного і психічного здоров'я в літньому віці.

Для студентів вищих навчальних закладів, що вивчають дисципліни "Психологія розвитку", "Вікова психологія", "Геронтопсихологія", "Геронтологія", "Соціальна геронтологія".

Зміст

Тема 1

Старіння і старість

у предметному колі геронтопсихології.....	3
Поняття про старіння – старість,	
одряхління – дряхлість.....	3
Основні дефініції.....	3
Періодизація старіння.....	7
Гомеостаз і гомеорез – характеристики стану організму.....	8
Аспекти старіння.....	11
Розвиток: інволюція чи геронтогенез?.....	12
Розвиток як процес змін.....	12
Модель інволюції: старіння і старість	
як зворотний розвиток.....	13
Модель геронтогенезу: старіння	
як етап безперервного розвитку.....	15
Закони геронтогенезу.....	16
Закон гетерохронності.....	17
Закон гетеротопності.....	18
Закон гетерокінетичності.....	18
Закон гетерокатефтенності.....	18
<i>Завдання для самостійної роботи.....</i>	<i>19</i>

Тема 2

Геронтопсихологія – складник геронтології.....	20
Передісторія та сучасність науки	
про старіння і старість.....	20
Передісторія геронтології: основні напрями.....	20
Роль І. І. Мечникова в науці про старість.....	25
Ключові факти історії української геронтології.....	26

Спеціальні науки про старіння і старість	27
Геріатрія	27
Геріатрична фармакологія	28
Геронтопсихіатрія	28
Геронтопсихосоматика	29
Геронтологія.....	30
Герогігієна.....	31
Геродієтика	32
Геронтософія	35
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	36

Тема 3

Біологічне старіння – основа психічних змін	37
Біологічні теорії старіння	37
Генетичні теорії старіння	38
Стохастичні теорії старіння	41
Органні (системні) теорії старіння	44
Біологічні методи дослідження старіння	45
Вимірювання показників стану досліджуваних осіб	46
Дослідження на тваринах	46
Дослідження лабораторних культур нормальних клітин	47
Анатомо-фізіологічні зміни при старінні	49
Зовнішні ознаки старіння: загальна характеристика	49
Опорно-руховий апарат	52
Серцево-судинна система.....	55
Травна система	57
Дихальна система	59
Система виділення	61
Ендокринна система.....	62
Імунна система	65
Нервова система	66
Центральна нервова система.....	66
Периферична нервова система.....	67
Феномен клімактерію	67
Менопауза – жіночий клімактерій.....	68
Андропауза – чоловічий клімактерій	72

Особливості сексуальності в літньому віці	73
Сексуальне функціонування чоловіків літнього віку	74
Сексуальне функціонування жінок літнього віку	75
Моделі ставлення суспільства до сексуальності в літньому віці.....	76
Старіння та сенсорика	77
Зорова чутливість	78
Слухова чутливість	81
Смакова чутливість	83
Нюхова чутливість	84
Шкірна чутливість.....	84
Передчасне старіння та прогерія	86
Передчасне старіння	86
Прогерія, або пришвидшене старіння	86
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	88
Тема 4	
Соціально-демографічні контексти вікових змін психіки	89
Ставлення до осіб літнього віку в історичній ретроспективі	89
Геронтофобія та геронтоцид	89
Феномен геронтофілії	91
Геронтократія та геронтократичні суспільства	92
Суспільство, що старішає	94
Демографічне старіння	94
Група літніх людей і демографічне навантаження	97
Демографічна ситуація у світі та Україні	98
Соціологічні теорії старіння	100
Теорія роз'єднання.....	101
Теорія активності	102
Теорія субкультури	103
Теорія вікової стратифікації.....	104
Теорія розвитку і безперервності життєвого шляху	105
Теорія найменування та маргінальності	105
Ейджизм і геронтополітика	106
Ейджизм як дискримінаційне явище	106
Види та причини ейджизму	107
Сучасна геронтополітика.....	110
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	114

Тема 5	
Психічне функціонування і старіння	115
Вікові зміни уваги	115
Підтримувана увага.....	115
Вибіркова увага	116
Розподіл уваги	117
Пам'ять у літньому віці	118
Модель діжки Рібо	118
Інформаційна модель пам'яті	119
Комунікативно-мовленнєві здібності у літньому віці ...	123
Здатність до слухового сприйняття повідомлень.....	124
Здатність до читання.....	125
Здатність до висловлювання	126
Здатність до письма	127
Інтелектуальна сфера та старіння	128
Важливість когнітивного оцінювання в літньому віці.....	128
Сталість і відносність показників IQ.....	129
Вікові зміни вербального та невербального інтелекту	132
Вікові зміни кристалізованого та флюїдного інтелекту	133
Мудрість – вершина інтелекту.....	134
Зміни в особистості, що старішає	135
Підхід особистісних рис	135
Теорія нормативних криз.....	139
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	141
Тема 6	
Психопатологія літнього віку	142
Патологічне старіння	142
Проблема нещасливої та психопатологічної старості ...	142
Анамнез хворого С. Плюшкіна	143
Інволюційний параноїд.....	144
Параноїд житла.....	146
Типологія деменцій	147
Суть, критерії та класифікація деменцій.....	147
Деменція альцгеймерівського типу	150
Церебральний атеросклероз	155
Деменція при хворобі Піка.....	157
Деменція з тільцями Леві	158

Депресивні розлади у літньому віці	159
Депресія і вік.....	160
Ситуації виникнення депресії.....	161
Загальні тенденції захворюваності на депресію в Україні	162
Суїцид у літньому віці	163
Суїцидальна поведінка літніх осіб як соціальна проблема	163
Причини суїцидів у літньому віці.....	164
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	<i>165</i>

Тема 7

Феномен довголіття та підтримання психічного здоров'я у літньому віці	166
Довголіття та безсмертя: поняттєві основи теми.....	166
Дефініційний аналіз опорних понять	166
Міфологія – джерело уявлень про довголіття	168
Давні уявлення про безсмертя	169
Історичний досвід пошуків технологій омолодження...	170
Наукові розробки проблеми безсмертя	174
Філософські погляди на безсмертя.....	174
Психологічні погляди на безсмертя	174
Концепція іморталізму	175
Концепція практичного безсмертя	176
Трансгуманістичний рух іморталістів "Безсмертя"	177
Чинники довголіття	179
Довгожителі – творці цивілізаційних надбань	179
Біологічні чинники довголіття.....	181
Соціально-економічні чинники довголіття.....	183
Екологічні чинники довголіття.....	185
Індивідуально-особистісні чинники довголіття	186
Підтримання фізичного здоров'я в літньому віці	187
Медицина антистаріння як фахова протидія старінню	187
Геріатрична фармакотерапія	188
Косметична геропротекція	189

Підтримання психічного здоров'я у літньому віці.....	190
Психоаналіз.....	192
Когнітивно-поведінкова терапія	192
Мовленнєва терапія.....	193
Системна (сімейна) терапія	194
Гештальт-терапія	194
Особливості психологічного консультування літніх клієнтів	195
<i>Завдання для самостійної роботи.....</i>	<i>197</i>
Контрольні запитання	198
Список літератури.....	200
Додатки.....	210
Додаток А. Принципи Організації Об'єднаних Націй стосовно літніх людей.....	210
Додаток Б. Декларація ООН із проблем старіння.....	214
Предметний покажчик	218
Іменний покажчик	222